

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Lekkanaal/3^e kolk Beatrixsluis Nieuwe Hollandse Waterlinie

Water. Wegen. Werken. Rijkswaterstaat.

Kazemat Vreeswijk-Oost

Een van de belangrijkste kenmerken van het landschap rond de Prinses Beatrixsluis en het Lekkanaal is de aanwezigheid van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW), een monumentale militaire verdedigingslinie uit de negentiende eeuw. De linie loopt van Muideren tot aan de Biesbosch, is 80 km lang en 5 km breed. Om de 3^e kolk van de Prinses Beatrixsluis aan te leggen, is het nodig om een deel van deze linie te verplaatsen.

Wat gaat er precies gebeuren?

Om ervoor te zorgen dat grotere schepen ook in de toekomst vlot, veilig en betrouwbaar de Prinses Beatrixsluis kunnen passeren, krijgt het sluiscomplex er aan de oostkant een 3^e kolk bij. Ook verbreedt Rijkswaterstaat het Lekkanaal. Dat heeft gevolgen voor een aantal verdedigingswerken van de Nieuwe Hollandse Waterlinie langs de oostkant van het kanaal. Die moeten verplaatst worden voor de nieuwe kolk en de verbreding van het Lekkanaal.

De Nieuwe Hollandse Waterlinie

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is een verdedigingslinie die dienst deed tussen 1815 en 1940. De linie moest een vijandelijke opmars uit het oosten naar het westen van Nederland tegenhouden. Water was het belangrijkste wapen. Als de vijand naderde, konden de Nederlandse strijdkrachten grote stukken land onder water zetten om het gebied ontoegankelijk te maken. In essentie bestaat de verdedigingslinie uit drie hoofdstructuren; de Liniedijk, een ketting van inundatievelden en een systeem van militaire elementen. Voor dit gebied betreft het een latere aanlegfase (1936) van de structuren en elementen en dat maakt het bijzonder. Het is een prachtig open gebied waar bezoekers de mystiek van deze geschiedenis volop kunnen beleven.

Om welke verdedigingswerken gaat het?

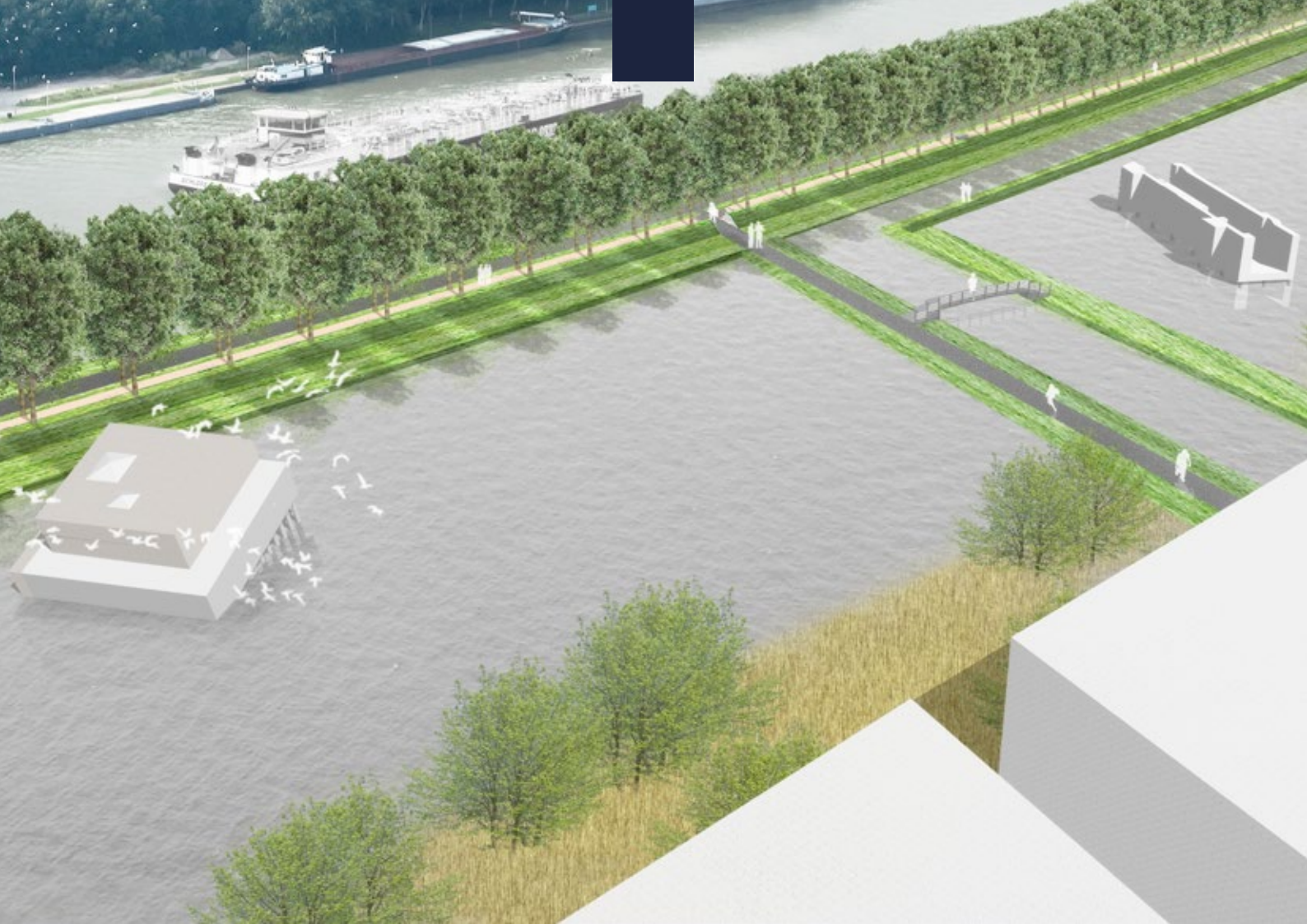
Het gaat om het verplaatsen van drie kazematten (de Houtense Wetering, de Schalkwijkse Wetering en Vreeswijk-Oost), de schutsluis Schalkwijkse Wetering, een palengroep en een duikerfront. Het uitwateringswerk en een palengroep blijven wel liggen. De Liniedijk schuift zo'n 80 meter naar het oosten op.

Artistieke vorm

De verplaatsing van de verdedigingswerken gebeurt op zo'n manier, dat duidelijk zichtbaar is dat zij oorspronkelijk niet op de nieuwe locatie stonden. Dit is een kunstvorm die 'objet trouvés' heet: de objecten worden als een gevonden voorwerp uit hun context gehaald en ergens anders neergezet. Dit vergroot de artistieke waarde. Voor deze kunstvorm is ook gekozen omdat 'nabouwen' van dit deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie de historische werkelijkheid geweld aan zou doen. De verdedigingslinie heeft immers nooit op de nieuwe plek gestaan.

Aanvraag werelderfgoedstatus

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is beschermd als rijksmonument en geselecteerd om in 2019 te worden toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO. In januari 2018 overhandigt de minister van OCW de uitbreidingsnominatie op de Stelling van Amsterdam (Werelderfgoed sinds 1996) aan UNESCO in Parijs. In 2019 maakt UNESCO bekend of de Werelderfgoedstatus definitief aan de Nieuwe Hollandse Waterlinie wordt toegekend.

Impressie van een 'objet trouvé': een gevonden voorwerp dat ergens anders wordt neergezet.

Gevolgen aanvraag werelderfgoed

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed van het ministerie van OC&W, het projectbureau Nieuwe Hollandse Waterlinie, Rijkswaterstaat, de provincie Utrecht en de gemeente Nieuwegein hebben gezamenlijk laten onderzoeken welke gevolgen de aanleg van de 3^e kolk, de verbreding Lekkanaal en aanleg van het bedrijventerrein Het Klooster hebben voor de mogelijke werelderfgoedstatus van de verdedigingslinie. Het is de eerste keer dat zo'n onafhankelijke erfgoedstudie – een Heritage Impact Assessment – in Nederland is uitgevoerd. In de zomer van 2013 concludeerden de onderzoekers dat er sprake is van een 'significant risico' voor de nominatie.

Onderzoek varianten

Voor UNESCO is het belangrijk dat Rijkswaterstaat en de gemeente kunnen aantonen dat er alles aan gedaan is om negatieve gevolgen te voorkomen. Rijkswaterstaat heeft in 2013 daarom verschillende varianten van het ontwerp voor de 3^e kolk – die negatieve gevolgen voor de verdedigingswerken zoveel mogelijk vermijden – onderzocht. Bijvoorbeeld het deels laten liggen van de Liniedijk of het verplaatsen van de 3^e kolk naar de westzijde. Geen van de varianten blijkt haalbaar, omdat zij een vlotte en veilige doorvaart van binnenvaartschepen in de weg staan.

Een andere mogelijkheid om de gevolgen voor de waterlinie te verzachten, ligt op het grondgebied van de gemeente Nieuwegein. Tussen bedrijventerrein Het Klooster en het sluiscomplex ligt een inundatieveld, onderdeel van de waterlinie. Dit veld kon onder

water worden gezet als de vijand naderde. Het veld is echter mede door het bedrijventerrein aangetast. Door meer water toe te laten rond en in het bedrijventerrein is het mogelijk het karakter van het inundatieveld meer zichtbaar te maken. In 2015 is er een bestuursovereenkomst getekend waarin plaanpassingen nabij de Schalkwijkse Wetering zijn vastgelegd. Hierdoor ontstaat een strakke lijn langs de waterzone tussen het bedrijventerrein en het Lekkanaal.

Meer informatie

Wilt u meer weten over de 3^e kolk Prinses Beatrixsluis? Nieuws, achtergronden en de planning van het project vindt u op de website van Rijkswaterstaat: www.rws.nl/3ekolkbeatrixsluis of www.prinsesbeatrixsluis.nl. Bekijk ook de Facebookpagina via www.facebook.com/PrinsesBeatrixsluis of abonneer u op de digitale nieuwsbrief via www.rijkswaterstaat.nl/abonneren. Dan krijgt u automatisch al het nieuws in uw mailbox.

Dit is een uitgave van **Rijkswaterstaat**
www.rijkswaterstaat.nl
0800 - 8002
januari 2016 | CD0116TP199C